

עין משפט
נר מצוה

שנים אוחזין פרק ראשון בבא מציעא

מסורת הש"ס

(א) [עירובין טו. וי"ג].
(ב) [שולחן קד: א. ג] גיטין
(ג) [מנחות פ"א מ"ט].
(ד) [מנחות פ"א מ"ט].
(ה) [מנחות פ"א מ"ט].
(ו) [מנחות פ"א מ"ט].
(ז) [מנחות פ"א מ"ט].
(ח) [מנחות פ"א מ"ט].
(ט) [מנחות פ"א מ"ט].
(י) [מנחות פ"א מ"ט].
(יא) [מנחות פ"א מ"ט].
(יב) [מנחות פ"א מ"ט].
(יג) [מנחות פ"א מ"ט].
(יד) [מנחות פ"א מ"ט].
(טו) [מנחות פ"א מ"ט].
(טז) [מנחות פ"א מ"ט].
(יז) [מנחות פ"א מ"ט].
(יח) [מנחות פ"א מ"ט].
(יט) [מנחות פ"א מ"ט].
(כ) [מנחות פ"א מ"ט].
(כא) [מנחות פ"א מ"ט].
(כב) [מנחות פ"א מ"ט].
(כג) [מנחות פ"א מ"ט].
(כד) [מנחות פ"א מ"ט].
(כה) [מנחות פ"א מ"ט].
(כו) [מנחות פ"א מ"ט].
(כז) [מנחות פ"א מ"ט].
(כח) [מנחות פ"א מ"ט].
(כט) [מנחות פ"א מ"ט].
(ל) [מנחות פ"א מ"ט].

הנהרות הב"ח

(א) [מנחות פ"א מ"ט].
(ב) [מנחות פ"א מ"ט].
(ג) [מנחות פ"א מ"ט].
(ד) [מנחות פ"א מ"ט].
(ה) [מנחות פ"א מ"ט].
(ו) [מנחות פ"א מ"ט].
(ז) [מנחות פ"א מ"ט].
(ח) [מנחות פ"א מ"ט].
(ט) [מנחות פ"א מ"ט].
(י) [מנחות פ"א מ"ט].
(יא) [מנחות פ"א מ"ט].
(יב) [מנחות פ"א מ"ט].
(יג) [מנחות פ"א מ"ט].
(יד) [מנחות פ"א מ"ט].
(טו) [מנחות פ"א מ"ט].
(טז) [מנחות פ"א מ"ט].
(יז) [מנחות פ"א מ"ט].
(יח) [מנחות פ"א מ"ט].
(יט) [מנחות פ"א מ"ט].
(כ) [מנחות פ"א מ"ט].
(כא) [מנחות פ"א מ"ט].
(כב) [מנחות פ"א מ"ט].
(כג) [מנחות פ"א מ"ט].
(כד) [מנחות פ"א מ"ט].
(כה) [מנחות פ"א מ"ט].
(כו) [מנחות פ"א מ"ט].
(כז) [מנחות פ"א מ"ט].
(כח) [מנחות פ"א מ"ט].
(כט) [מנחות פ"א מ"ט].
(ל) [מנחות פ"א מ"ט].

מוסף רש"י

ומקומו מושכר לו. וקבל ממנו שם שזר המקום דהכי קמני
ספסוף נחשלו זה מזה שזר. וכל כך למד כדי לקנות מעשר שמהא
חזרו קונה לו לפי שהמטלטלין אין קוין אלא או במשיכה או
חזרו תקנה לו: נסון לעקיצא. גבאי היה ואותה שנה שנת
מעשר עני היתה: כי אסא. רבי
אבא לטורא אמר להו כי: מטלטלי
אבא מקרקעי הסנה להם. ולא
משום דהקני להם מקומם במזרח
חזר שאפילו הקנה להן חזר אחרת
שאין במזרח קניי נמי דמקן (קדושין
דף טו.) נכסים שאין להן אחריות
נקיין עם נכסים שיש להן אחריות
בכסף משנתם הכסף נשכיל הקרקע
והמטלטלין או אפילו קרקע במזכר
ומטלטלין במתנה נקיין המטלטלין
בקנין הקרקע בלא משיכה כדלפינן
בקדושין (סז.) מיתון להם אכזיב
מתנות רבות לכסף ולזהב עם ערים
(א) בלזכות אשר ביהודה (ב) קבלה.
לחיי חירולא: וזי לא היה לכן סודר
לו. למה לו לקבל מהן מעות:
אבא. סודר מאי טעמא לא דקובא
הנאה שכיחה לו לרין גמליאל
במעשרות הללו: אינה פשוטה ממון.
דמא נקנית בחליפין. לילכא למימר
כי קנה ליה ר"ג להאי סודר אקנייה
חליפין דדידה בכל מקום שהן דמיון
דלון לו כסן אלא טועה הנאה שצדו
למנו לכל מי שיראה אין זו משוכה
ממון לחול על זו קנין חליפין: הכא
נמי. גבי גבי קרקע: אינה ממון
לקנות על גבי קרקע. בקנין
שהקרקע נקנה זו אלא אפקורי
עלמא אפקר גבייה וזי אונג להו
מקום קנהה לו חזרו במזרח חזר
בשאר הפקר: ולא פיא. מהאי דמי
לא היה לכן סודר לאו ראהיה היא
למילך מינה דלון טועה הנאה נקנית
בחליפין ועל גבי קרקע דשפיר איכא
למימר מטלטלין אבא קרקע הקנה
להן. ודקשיא לך לקנינהו בחליפין:
פסגוס. של כהונה ולויה ומעשר עני: נסיהם כפיכא בזה. כדחכי
(דברים טו.) ונמטה ללוי זה מעשר ראשון לגר ליתום ולאלמנה זה מעשר
עני לשיכר אסור להקטמן כבוד דדך מקח הוא שזה נמון לו כליו
מחמיהן ונראה זה כמוכרן לו: נסיהם אלימסא פיא. במזרח להקנות
מתנות כהונה על גבי קרקע: רב פפא אמר. לעולם נמזר חזר
קנאו ואפילו הכי לא תקשי לעולא דהא דלא בעינן הכא עומד כד
השדה משום דדעת אחרת מקנה אותן שרין גמליאל הקנה להן
מטלטלין שהיו לו בחזר שלהן ולא מהפקירא קט ונראה מתנה זו
לקנות ואע"ג דלון עומד כד השדה: והוא שרין אחריו. הכי
מהלך והגזלות מדדין וממיתין דקמי וזכה לו שדה כגון שהיה
יכול לרוץ אחריו ומגיען קודם שילאו משדהו: ה"ג ובצי ר'
ירמיה במסנה סיאך. אם היו כזי וגזלות של אדם אחד והם בחון

ומקומו מושכר לו. וקבל ממנו שם שזר המקום דהכי קמני
ספסוף נחשלו זה מזה שזר. וכל כך למד כדי לקנות מעשר שמהא
חזרו קונה לו לפי שהמטלטלין אין קוין אלא או במשיכה או
חזרו תקנה לו: נסון לעקיצא. גבאי היה ואותה שנה שנת
מעשר עני היתה: כי אסא. רבי
אבא לטורא אמר להו כי: מטלטלי
אבא מקרקעי הסנה להם. ולא
משום דהקני להם מקומם במזרח
חזר שאפילו הקנה להן חזר אחרת
שאין במזרח קניי נמי דמקן (קדושין
דף טו.) נכסים שאין להן אחריות
נקיין עם נכסים שיש להן אחריות
בכסף משנתם הכסף נשכיל הקרקע
והמטלטלין או אפילו קרקע במזכר
ומטלטלין במתנה נקיין המטלטלין
בקנין הקרקע בלא משיכה כדלפינן
בקדושין (סז.) מיתון להם אכזיב
מתנות רבות לכסף ולזהב עם ערים
(א) בלזכות אשר ביהודה (ב) קבלה.
לחיי חירולא: וזי לא היה לכן סודר
לו. למה לו לקבל מהן מעות:
אבא. סודר מאי טעמא לא דקובא
הנאה שכיחה לו לרין גמליאל
במעשרות הללו: אינה פשוטה ממון.
דמא נקנית בחליפין. לילכא למימר
כי קנה ליה ר"ג להאי סודר אקנייה
חליפין דדידה בכל מקום שהן דמיון
דלון לו כסן אלא טועה הנאה שצדו
למנו לכל מי שיראה אין זו משוכה
ממון לחול על זו קנין חליפין: הכא
נמי. גבי גבי קרקע: אינה ממון
לקנות על גבי קרקע. בקנין
שהקרקע נקנה זו אלא אפקורי
עלמא אפקר גבייה וזי אונג להו
מקום קנהה לו חזרו במזרח חזר
בשאר הפקר: ולא פיא. מהאי דמי
לא היה לכן סודר לאו ראהיה היא
למילך מינה דלון טועה הנאה נקנית
בחליפין ועל גבי קרקע דשפיר איכא
למימר מטלטלין אבא קרקע הקנה
להן. ודקשיא לך לקנינהו בחליפין:

ומקומו מושכר לו ועישור אחר שאני עתיד
למוד נתון לעקיצא בן יוסף כדי שיזכה בו
לעניים ומקומו מושכר לו ובי רבי יהושע ורבי
עקיבא בצד שדוהו של רבן גמליאל היו
עומדין אמר ליה ר' דמי האי מרבנן כדלא
גמרי אינשי שמעתא כי אתא לסורא אמר
להו הכי אמר עולא והכי אותבייה אמר
ליה ההוא מרבנן רבן גמליאל מטלטלי אבא
מקרקעי הקנה להם רבי וירא קבלה רבי
אבא לא קבלה אמר רבא שפיר עבדי דלא
קבלה וזי לא היה להם סודר לקנות ממנו
בחליפין אלא טובת הנאה אינה ממון לקנות
ממנו בחליפין הכא נמי טובת הנאה אינה
ממון לקנות על גבי קרקע ולא היא כ"מ מתנות
כהונה נתינה כתיבא בהו חליפין דרך מקח
וממכר הוא מטלטלין אבא מקרקע נתינה
אלימא היא רב פפא אמר "דעת אחרת
מקנה אותן שאני ומנא תימרא דתנן ראה
אותן רצין אחר המציאה כ' ואמר רבי ירמיה
אמר רבי יוחנן יהוא שרין אחריו ומגיען
ובעי רבי ירמיה במתנה היאך קבלה מינה
רבי אבא בר כהנא יאע"פ שרין אחריו ואין
מגיען מאי טעמא לאו משום דדעת אחרת
מקנה אותן שאני אמר ליה רב שימי לרב
פפא הרי גמ דדעת אחרת מקנה אותה ואמר
עולא יהוא שעומדת בצד ביתה או בצד חצרה
שאני גמ דאיתיה בעל כרחא מתקף לה רב
ששת בריה דרב אידי ולא קל וחומר הוא
ומה גמ דאיתיה בעל כרחא אי עומדת בצד
ביתה ובצד חצרה אין אי לא לא מתנה
דמדעתיה לא כל שכן אלא אמר רבי אשי
חצר

פסגוס. של כהונה ולויה ומעשר עני: נסיהם כפיכא בזה. כדחכי
(דברים טו.) ונמטה ללוי זה מעשר ראשון לגר ליתום ולאלמנה זה מעשר
עני לשיכר אסור להקטמן כבוד דדך מקח הוא שזה נמון לו כליו
מחמיהן ונראה זה כמוכרן לו: נסיהם אלימסא פיא. במזרח להקנות
מתנות כהונה על גבי קרקע: רב פפא אמר. לעולם נמזר חזר
קנאו ואפילו הכי לא תקשי לעולא דהא דלא בעינן הכא עומד כד
השדה משום דדעת אחרת מקנה אותן שרין גמליאל הקנה להן
מטלטלין שהיו לו בחזר שלהן ולא מהפקירא קט ונראה מתנה זו
לקנות ואע"ג דלון עומד כד השדה: והוא שרין אחריו. הכי
מהלך והגזלות מדדין וממיתין דקמי וזכה לו שדה כגון שהיה
יכול לרוץ אחריו ומגיען קודם שילאו משדהו: ה"ג ובצי ר'
ירמיה במסנה סיאך. אם היו כזי וגזלות של אדם אחד והם בחון

שדה חכירו ונמזרן בעליהן לבעל שדה במתנה היאך הדין מי צעין והוא שרין אחריו ומגיען קודם שילאו משדהו: ה"ג ובצי ר'
ירמיה במסנה סיאך. אם היו כזי וגזלות של אדם אחד והם בחון
לח: קבלה מינה רבי אבא. לכן נעשו מרבי ירמיה דשפיר דק שיש חילוק בין מתנה להפקר ובמתנה אע"פ כ' ואמר עולא. במסכת
גיטין (דף טו.) גבי הורק גט לאשמו בחון ביתה או בחון חצרה: שאני גט דאיתיה בעל כרחא. שהוא נמזר לה ולא יחא לה למגרשה:
ולאו קל וחומר הוא. מן הטעם הזה יש לדון דכ"ש לקנין אחר: מה גט. דמי איתיה כד חצרה ולא יחא לה למקנייה אפילו הכי קנייה לה
חצרה אחריו דמי איתיה אין אי לא לא: פסגוס. דלמיה דע"כ דמי איתיה לא קניא: לא כ"ש. דמי איתיה בעינא לריכא שמהא
כד חצרה: אלא אמר רב אשי. לא תחלי טעמא משום דלמיה בעל כרחא אלא גבי מתנה היינו טעמא דלא בעינן עומד כדלא
דיון דמיה אחריו לא גרעה משלחה להשיב לה ואילו שולחה שקיבל לה מתנה מי לא קני לה ואפילו אין עומדת כדלא חצרה
נמי לא שנה הלכך גבי מתנה דכות הוא לה אן סהדי דניחא לה שמהא שולחה וקניא לה כשליח אכל גבי גט דחזי הוא לה
לא יחא לה שמהא שולחה הלכך כי עומדת כדלא על כרחא ידה היא וידה קניא גבי גט על כרחא וזי לא לא ידה הוא
ולא שולחה הוא. טעמא דש חילוק בין גט למתנה ואף על גב דמרייהו דעת אחרת מקנה אותן משום דהך חזר אף על גב
דאחריו משום כי דלמיהן לעיל (דף י.) לא גרעה משליחות דמי נמי לא אחריו מונח בידה הוי נפקא לן חזר משליחות וזי
לאחריו משום כי משום קנין וקטנה דלמיהן במתנה משליחות אחריו וכל יכא דאיתיה לשליחות איתיה לן חזר הלכך גבי
גט דחזי הוא לה אין חזין כ' כלומר אין אדם יכול לעשות שליח לחזר אדם שלא מדעתו וחזרו נמי לאו בחזר שליחות
מזית לחזרי דמגרש שלא מדעתה הלכך כגט לא מרייהו אלא משום יד ומה ידה דקמיה לה אף חצירה כממכה לה:
גבי

ולמנה לבעלים חיה המעשה דר"ג חן במסכת מעשר שני (פ"ה)
(מ"ו) גבי צעור דתנן האם ערב הפסח של רביעית ושל צניעות
היה הביעור נותן תרומה ותרומת מעשר לכהן כ' מי שזי
פירושיו רחוק ממנו לרין לקרות להם שם פירוש שם הבעלים
שיקנה אותם ללוי וללכה ומעשה נמי
דר"ג חקניס כ' וא"ת ואמאי לא נתן
תרומה גדולה דמקנן כן דמע"ש
נותן תרומה ותרומת מעשר לכהן
שהרי ר"א בן עזריה היה עמו דקמני
סיפא עמד רבי יהושע ואמר תרומת
דתרומה גדולה טרם שנסע הפרישה
ומתנה לפי שקלה היתה להפריש
דמטה אחת פוטרת את הכרי וניתלת
באומד ועוד שהבזילה היתה כבר
ממורחת בצינו של ר"ג דממוכ
צירושלמי ותרומה גדולה מפרישה
כשדה מיד אחר המזרח דלמרינן
צירושלמי דמעשר שני מלא פירות
כשדה מפחורין מותרין משום גול
ומידין כמעשר ומוטרינן ממזומה
דל"א לגונן שמיפקר א"כ נתרמה
תרומה ממנה:

ותנן ליהושע. וא"ת והא קנסיניה
עולא וי"ל דל"ק כר"ע דלמר
קדוש קנא דוקא ללוי ואמר קנא
לכהן וללוי כדלמר פ"ב דמזומות
(דף טו.) וס' ד"ה א"ן (א) ולא תאמר
ר' יוחנן בן גודגדא שאלר ל' יהושע
חזור בך שאלה מן המשוררים ואני
מן המשוררין (ערכן דף יא.) משמע
שהיו שניהם לויים ובשלהי החלי
(טכ"ה דף טו.) אחריו מגישי דלמות
שעמדקש היו נוטלין שכן מלחם
הפנים ולחם הפנים אינו מותר אלא
לכהנים וי"ל ב' מקומות היו הכהנים
שומרים בזה"מ דלמרי' גריש מ'ק'
תמיד ואותן מגישי דלמות היו נוטלין
שכן מלחם הפנים:

מקומו מושכר לו. כפיכא קמני
שקבלו שזר זה מזה וא"ת
אמאי קבלו שזר היה לו להשאל להם או להשכיר בחליפין וי"ל דשאלה
ושכירות אינה נקנית בחליפין: ובי' בצד שדוהו של ר"ג היו עומדין.
וא"ת והלא התבזלה היתה בצינו של ר"ג דממוכ צירושלמי פרק ג'
דמעשרות וזימן של רבן גמליאל היה משממר וי' לומר דלגני
וקניס לא היה משממר כן היה הפסח בין מבזלחם וי' לומר דלגני
תאמר שלח השאל (לקמן דף קג.) גבי הוצל של בעל הבית מוקי
לה בגמרא בתורי דלמו מעלמא ונחזר דמשכיר וכרזי וי' כ'ר'
חמינא והשאל והלא השוכר משממש בחזר ואם כן הוצל משממר
לדעת השוכר בחזר ואין יזכה המשכיר בזול מורי דלמו מעלמא
יש לומר שגם משכיר ביתו פתוח לאותו חזר ומקרי עומד כד
שדהו (וע"פ חוספות גיטין עט: ד"ה פטמית):

שדה חכירו ונמזרן בעליהן לבעל שדה במתנה היאך הדין מי צעין והוא שרין אחריו ומגיען קודם שילאו משדהו: ה"ג ובצי ר'
ירמיה במסנה סיאך. אם היו כזי וגזלות של אדם אחד והם בחון
לח: קבלה מינה רבי אבא. לכן נעשו מרבי ירמיה דשפיר דק שיש חילוק בין מתנה להפקר ובמתנה אע"פ כ' ואמר עולא. במסכת
גיטין (דף טו.) גבי הורק גט לאשמו בחון ביתה או בחון חצרה: שאני גט דאיתיה בעל כרחא. שהוא נמזר לה ולא יחא לה למגרשה:
ולאו קל וחומר הוא. מן הטעם הזה יש לדון דכ"ש לקנין אחר: מה גט. דמי איתיה כד חצרה ולא יחא לה למקנייה אפילו הכי קנייה לה
חצרה אחריו דמי איתיה אין אי לא לא: פסגוס. דלמיה דע"כ דמי איתיה לא קניא: לא כ"ש. דמי איתיה בעינא לריכא שמהא
כד חצרה: אלא אמר רב אשי. לא תחלי טעמא משום דלמיה בעל כרחא אלא גבי מתנה היינו טעמא דלא בעינן עומד כדלא
דיון דמיה אחריו לא גרעה משלחה להשיב לה ואילו שולחה שקיבל לה מתנה מי לא קני לה ואפילו אין עומדת כדלא חצרה
נמי לא שנה הלכך גבי מתנה דכות הוא לה אן סהדי דניחא לה שמהא שולחה וקניא לה כשליח אכל גבי גט דחזי הוא לה
לא יחא לה שמהא שולחה הלכך כי עומדת כדלא על כרחא ידה היא וידה קניא גבי גט על כרחא וזי לא לא ידה הוא
ולא שולחה הוא. טעמא דש חילוק בין גט למתנה ואף על גב דמרייהו דעת אחרת מקנה אותן משום דהך חזר אף על גב
דאחריו משום כי דלמיהן לעיל (דף י.) לא גרעה משליחות דמי נמי לא אחריו מונח בידה הוי נפקא לן חזר משליחות וזי
לאחריו משום כי משום קנין וקטנה דלמיהן במתנה משליחות אחריו וכל יכא דאיתיה לשליחות איתיה לן חזר הלכך גבי
גט דחזי הוא לה אין חזין כ' כלומר אין אדם יכול לעשות שליח לחזר אדם שלא מדעתו וחזרו נמי לאו בחזר שליחות
מזית לחזרי דמגרש שלא מדעתה הלכך כגט לא מרייהו אלא משום יד ומה ידה דקמיה לה אף חצירה כממכה לה:

א [מ"י פ"ה מ"ה] מעשר
עני ה' (א):
צב ב מ"י פ"ד מלכות
זכיה ומתנה ה' מ
ויפ"י מ"ה גולה ואנדה
ה' יא סנה ענין ס
טושי"ט ח"מ כ' רמ
סוף ב ובי רמ ענין ד:
צב ב מ"י פ"ו מ"ה
גולה ואנדה ה' יא
סנה ענין עד טושי"ט ח"מ
כ' רמ ענין ד:
צב ב מ"י פ"ה מלכות
גירוסין ה' ב ועין
גמ"מ סנה ענין ג טושי"ט
למ"ע כ' קל ענין א ב:
צב ב מ"י פ"ה ה' ה' ה' ה'
ג סנה ענין טושי"ט
למ"ע כ' קל ענין א ב:
גמ"מ וסוף ו:

רבינו חננאל

אמר רבן גמליאל עישור
אחר שאני עתיד למד
נתון ליהושע (כ' לר)
(א) ומקומו מושכר לו
זה מעשר ראשון. ועישור
אחר שאני עתיד למד זה
מעשר שני נתון לעקיצא
בן יוסף שהוא פרנס והוא
יד לעניים ומקומו מושכר
לו כדי שיהיה בו לעניים
ונתקבלו שכר זה מה
ובי ר' יהושע ור"ע בצד
שדוהו של ר"ג היו עומדין.
ופקרי ר"ג מטלטלי אב
מקרקעי אפילו לזו וסבין
שקבל ר"ג כסף שכירות
הקרקע וזו הם בקרקע
ובכל מה שבתורי דקרי
כסף מהקרקע. נקנית
בכסף ובשטר ובחזקה
בן שכירות הקרקע נקנית
בכסף ובשטר ובחזקה.
ואמרי אמאי לא אפיי
להו ר"ג האי מעשר ארבע
סודר. ואמרי משום דעיקר
המעשר ללוי הוא וזי מן
השמים הקדוה לו ארבע
לבעלים ב' אלא שזי
הנאה שהוא רשאי לתת
לאחר לוי שירצה. וקרי'
דטובת הנאה אינה נקנית
בחליפין (ג) דחליפין דרך
מקח וממכר הוא כלומר
מקבל הסודר וספקה לו
חזין אחר ובמתנה כהונה
כיון דבדריה כתיבא בהו
נתינה הקנאה אבא קרקע
נתינה אלימא ה"א. רב
פפא סריק פירוק אחר
דעת אחת מקנה אותם
שאני. כלומר אם אדם
מקנה לחבירו כלום דבר
והחזיר ההוא נתון בחון
שורה מקבל המתנה קנאו
ואע"ג דאינו עומד בצד
שדוהו. ופסקי' עליה וזי
גט דרעת אחרת מקנה
אותה וקרי' והוא שיעומדת
בצד כתיבא או בצד חצירה.

לו נמלה דל"ל סנה ל'.
ג נמלה דמכר כן וי"ל כי
אינו ממון לקנות ע"כ קרקע
ולא היא חליפין דרך וזי
ממנה אט וי"ל לקנות
בחליפין אלא הקנאה אב
קרקע וזי.

